

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 4, Sayı:13, Mart 2018, s. 243-250

Arş. Gör. Cemile ONAT KÖROĞLU

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, onatcemre.100@hotmail.com

Arş. Gör. Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, burcuavcibay@hotmail.com

Doç. Dr. Şule GÖKYILDIZ SÜRÜCÜ

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, gokyildizsule@gmail.com

Dr Öğr. Üyesi Meltem AKBAŞ

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, makbaskanat@gmail.com

PRENATAL DÖNEMDE BİLGİ EDİNME KONUSUNDA TEKNOLOJİNİN KULLANIMI

Özet

Bu çalışma, gebelik süresince gebelerin teknolojik araçları ne amaçla, hangi sıklıkla ve ne düzeyde kullandıklarını belirlemek amacıyla planlanmıştır. Çalışmanın örneklemini Aralık 2014-Şubat 2015 tarihleri arasında Adana Kadın Hastalıkları ve Çocuk Hastanesi polikliniklerine başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 130 sağlıklı gebe oluşturmuştur. Veri toplama formu, gebelerin sosyodemografik özellikleri, obstetrik öyküleri ve gebelik süresince bilgi edinme konusunda teknolojik aletleri ne amaçla, hangi sıklıkla ve ne düzeyde yararlandıklarını belirlemek üzere özgün olarak hazırlanmıştır. Gebelerin %56.2'si teknolojiden yararlanmayı güvenilir bulmaktadır. Bilgileri, mantıklı ve doğru bulduğu, alanında uzman kişilerce hazırlandığı, güncel ve her konuda bilgi verildiği, farklı sitede benzer açıklamalar olduğu, kolay ulaşıldığı, kaynaklara dayalı olduğu için güvenilir bulduklarını belirtmişlerdir. Gebelerin %30'u interneti daha güvenilir bulmaktadır. Gebeler, günümüzde teknolojik olanaklardan büyük oranda yararlanmakta ve buralardan edindiği bilgileri, uygulamalarını günlük yaşantılarına bir şekilde yansıtmak ve büyük oranda birbirlerine önermektedir. Buna karşın herhangi bir sağlık profesyoneline danışma oranı oldukça düşüktür.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Gebelik, Eğitim

USE OF TECHNOLOGY ON INFORMATION ON PRENATAL PERIOD

Abstract

This study was planned to determine the purpose, frequency and level of use of technological tools during pregnancy. 130 healthy pregnant women who admitted to Adana Gynecology and Children's Hospital outpatient clinics between December 2014 and February 2015 and accepted to participate in the research. The data collection form was originally designed to determine the socio-demographic characteristics of the pregnant women, obstetrical stories and how often, and to what extent, technological instruments are used to obtain information during pregnancy. 56.2% of the pregnant women find it safe to use technology. They stated that information is reliable because it is logical and correct, it is prepared by experts in the field, it is updated and information is provided in every subject, different descriptions are similar to the descriptions, they are easily accessed and they are based on resources. 30% of pregnant women find the internet more reliable. Pregnant women are benefiting from technological facilities in large scale, and they reflect on their daily experiences with their knowledge and practices from these places. On the other hand, the rate of consultation with any health professional is very low.

Keywords: Technology, Pregnancy, Education

Giriş

Gebelik ve doğum fizyolojik bir olay olarak kabul edilmekle birlikte özellikle kadın için stresli dönemlerdir. Özellikle ilk gebeliklerde ebeveyn olmayı öğrenme, uyum sağlama, plan ve hazırlık yapma konusunda bireylerin bilgi arama davranışları oldukça üst seviyededir. Anne baba adayları bu amaçla sağlık çalışanlarından danışmanlık almak, yazılı-görsel ve işitsel yayınları takip etmek, bilişim teknolojisini kullanmak ya da gebe eğitim sınıflarına katılmak gibi girişimlerde bulunurlar.

Bu dönemde kendisine ve doğacak bebeğine önem veren anne baba adayları prenatal bakım ve yardım alma çabası içinde olurlar. Prenatal dönemde gebe eğitiminin birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Eğitimin eşler arasındaki ilişki ve annelik rolüne bağlanma üzerine olumlu etkisinin olduğu, postpartum dönemde sosyal desteği arttırdığı, gebelerde sağlık bilincini yükselttiği, annenin gebelik ve doğum eylemi sorunlarıyla baş etme gücünü, doğum esnasında kendine güvenini sağladığı ve anksiyeteyi azalttığı, normal doğuma eğilimi arttırdığı belirtilmektedir. Gelişen teknoloji ile bilgi edinme kaynakları sayıca ve nitelikçe değişim göstermiştir. Bu bakımdan edinilen bilginin kaynağı, doğruluğu, kullanılabilirliği çok önemlidir. Özellikle bilişim teknolojisi alanında yaşanan gelişmeler dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli değişimlere neden olmuş, internet gün geçtikçe artan, değişen ve gelişen bilgiyi yayma konusunda önemli bir araç haline gelmiştir. Televizyon ve radyolarda sayıca artan sağlık programları yine bireylerin sağlık konusunda birçok anlamda bilgi edindikleri araçlardır. Teknolojik araçların kullanımının artmasında en önemli faktör ulaşılabilirlik ve tekrar ulaşılabilirlik, zaman ve maliyet konu-

larında sağladığı avantajdır. Ulaşılan kaynağın bilgi düzeyinin doğruluğu ve kullanılabilirliği ise endişe yaratan dezavantajdır.

Bu bakımdan hekim, ebe ve hemşirelerin, anne baba adaylarının bilgi gereksinimlerine göre farklı eğitim yöntemleri kullanarak eğitimlerini planlanması ve eğitim programlarının güncel teknolojiye dayalı olarak yapılabilmesi için bilgi teknolojilerini yakından izleme ve öğrenmeleri kaçınılmazdır (Yenal, Okumuş, Sevil; 2011)

Bu çalışma, gebelik süresince gebelerin teknolojik araçları ne amaçla, ne sıklıkla ve ne düzeyde kullandıklarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Yöntem

Kesitsel tipte tanımlayıcı olarak planlanan araştırma için literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan soru formu kullanılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini Aralık 2014-Şubat 2015 tarihleri arasında Adana Kadın Hastalıkları ve Çocuk Hastanesi polikliniklerine başvuran kadınlar, örneklemini ise çalışmanın yapıldığı tarihler arasında gebe polikliniğine başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 130 sağlıklı gebe oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama formu literatür taranarak özgün olarak hazırlanmış olup, gebelerin sosyodemografik özellikleri, obstetrik öyküleri, teknolojik aletlerden günlük yaşamlarında yararlanma düzeyleri ve gebelik süresince bilgi edinme konusunda teknolojik aletleri ne amaçla, ne sıklıkla ve ne düzeyde yararlandıklarını belirlemek üzere hazırlanmış 30 sorudan oluşmaktadır.

Bulgular

Gebelerin yaş ortalaması 27 ± 6.24 ' dir. Gebelerin %98.5'i evli, %53.1'i en az ilkokul düzeyinde eğitim almış, %91.5'i çalışmıyor, %70 'i gelir düzeyini orta olarak ifade ettiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo1. Demografik Özelliklerin Dağılımı

Özellikler	n (130)	%
Yaş		
20 ve altı	25	19,2
21-27	48	36,9
27 ve üzeri	57	43,8
Medeni durum		
Evli	128	98,5
Bekar	2	1,5
Eğitim düzeyi		
Okuryazar değil	19	14,6

Okuryazar	3	2,3
İlkokul	47	36,2
Ortaokul	32	24,6
Lise	22	16,9
Üniversite ve üzeri	7	5,4
Çalışma durumu		
Çalışıyor	11	8,5
Çalışmıyor	119	91,5
Gelir düzeyi		
İyi	20	15,4
Orta	99	76,2
Kötü	11	8,5

Çalışmaya katılanların %24.6' sının ilk gebeliği iken %26.9'unun 2. gebelik, %26.9'unun 3. gebelik ve %21.5'inin 4 ve üzeri sayıda gebelik geçirdiği belirlenmiştir. Katılımcıların %26.9'u hiç doğum yapmamış, %30'u 1 veya daha fazla gebelik kaybı yaşadığı belirlenmiştir. Gebelerin %32.1'inin miad sayılan 38-40 hafta arasında olduğu belirlenmiştir.

Tablo2. Obstetrik Özelliklerin Dağılımı

Özellikler	n (130)	%
Gebelik sayısı		
1 gebelik	32	24.6
2 gebelik	35	26.9
3 gebelik	35	26.9
4 ve üzeri	28	21.5
Doğum sayısı		
Hiç doğum yapmamış	35	26.9
2 ve üzeri doğum	95	73.1
Abortus sayısı		
Hiç abortusu yok	91	70
1 abortusu olan	26	20
2 ve üzeri abortusu olan	13	10

Gebelik haftası

30-35 gebelik haftası	28	21.5
36-38 gebelik haftası	59	45.4
38 gebelik haftası üzeri	43	33.1

Katılımcıların %92.2'si günlük hayatında teknolojik aletlerden faydalanmaktadır. Televizyon, radyo ve internet kullanımına oranla daha fazla olup %84.6 oranında izlenmektedir.

Televizyon kullanımında sırasıyla film izlemek, haber programı izlemek ve bilgi edinmek amaçlanan hedeflerdir. Radyonun sıklıkla müzik dinlemek için kullanıldığı belirtilmiştir. İnternet ise sırasıyla bilgi edinmek, sağlıkla ilgili programları takip etmek ve meslek amaçlı çalışmak ile ilgili kullanılmaktadır. Gebelik süresince bu kaynaklardan kullanım oranını artıranların oranı %17.7'dir. Televizyon izlemedeki artış %27.7, radyo dinlemedeki artış %16.9, bilgisayar kullanımındaki artış %27.7'dir. Gebelikte teknolojik aletlerden yararlanmadaki artışın nedeni olarak ilk sırada yer alan gebelik haftası ve bebek gelişimi hakkında bilgiye ulaşmayı, bebek bakımı ve sağlığı konusunda bilgi edinme gebelikte yapılan testler, gebelikte sık görülen problemler ve çözümleri konuları takip etmektedir.

Gebelerin %56.2'si teknolojiden yararlanmayı güvenilir bulmaktadır. Teknolojik aletlerden yararlanarak elde edilen bilginin güvenilir bulmalarının nedenini bilgileri, mantıklı ve doğru bulunduğu, alanında uzman kişilerce hazırlandığı, güncel ve her konuda bilgi verildiği, farklı sitede benzer açıklamalar olduğu, kolay ulaşıldığı, kaynaklara dayalı olduğu için güvenilir bulmaları olarak belirtmişlerdir. Gebelerin yaklaşık %30'u diğerlerine oranla internetten edindiği bilgiyi daha güvenilir olduğunu ifade etmişlerdir. Edinilen bilgiyi hayata aktarıırken %59.2'si bir kısmını, %9.2'si tamamını hayatına aktarıırken, bu aletleri kullanan fakat yaşantısına yansıtmayan %31.5'lik bir kısım olması dikkat çekicidir. Televizyonda gebelik ile ilgili takip edilen programlar, öğlen kuşağı kadın programları, sağlık programları ve çocuk gelişimi ile ilgili programları belirtmişlerdir. İnternette yararlanılan sitelerin genel özellikleri %40.8'i gebelik-annelik-çocuk ile ilgili birçok siteden yararlanmaktadır. Bunun yanı sıra %17.7'si bazı ünlülerin tavsiyelerini, %13.1'i internet tabanlı eğitim programlarını geri kalanı ise gebelik ve doğumla ilgili çeşitli görselleri ve videoları takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Televizyon, radyo, ya da internetten edinilen bilgilerin %40'ü ebesine veya doktoruna danışılıyor. %64.6'ü bu bilgileri yararlı buluyor. %50.8'i başlarına öneriyor. Katılımcıların %42.8'ine herhangi birisi teknolojik aletlerden yararlanmasını önermiş. Öneride bulunanların sadece %1.5'i kadın sağlığı profesyoneli. Buna karşın yaklaşık üçte birine arkadaşları, geri kalanına ise eş ve yakın akrabaları öneride bulunmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Günümüzde birçok alanda olduğu gibi sağlık alanında da teknolojinin kullanımı ileri düzeylere ulaşmıştır. Bu alanı insanlar özellikle sağlıklarına yönelik bilgi eksiklerini gidermek amacıyla kullanmaktadırlar (Lagan ve ark. 2010). Bilgi gereksinimini karşılamak için birçok teknolojik yöntem tercih edilmektedir. Ancak bunların en başında internet kullanımı gelmektedir. Bilgi

gereksinimin karşılanmasında internet kullanımı, teknoloji kullanım eğitiminin gerekmemesi, istenilen zamanda ve yerde ulaşılabilir olması gibi nedenlerle en çok tercih edilen teknolojik yöntem olmaktadır.

Sayakhot ve ark. (2016) tarafından gebelerin internet kullanımı ve interneti ne tür bilgileri edinmek için kullandıklarını değerlendirmek amacıyla Scopus, Medline, PreMedline, EMBASE, CINAHL ve PubMed veri tabanları kullanılarak yapılan çalışmada kadınların gebelikte bilgi gereksinimi karşılamak amacıyla en çok interneti kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda kadınların çoğunluğunun ayda en az 1kez bilgi aramak için interneti kullandığı saptanmıştır. Demirel ve arkadaşlarının (2008), internet kullanıcıların sağlık web sitelerini kullanma durumu üzerine yapmış oldukları çalışmada, internette sağlık alanında arama yapanların genellikle (%66.2) hastalıklar hakkında bilgi aradıkları belirtilmiştir. Sağlıkla ilgili bilgi aranan konular arasında çocuk bakımı, gebelik ile ilgili bilgi başlıkları yer almaktadır. Çalışmamız hem Sayakhot ve ark. hem de Demirel ve ark. tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermekte ve gebelik ile beraber bilgi gereksinimini karşılamak amacıyla gebelerin ve yakınlarının internet kullanımı artmaktadır.

Sayakhot ve ark. (2016) tarafından gebelerin interneti ne tür bilgileri edinmek için kullandıkları değerlendirmek amacıyla Scopus, Medline, PreMedline, EMBASE, CINAHL ve PubMed veri tabanları kullanılarak yapılan çalışmada bilgi gereksinimi için en çok aranan konular ise; gebelikte fetal gelişme ve beslenme konuları olmuştur. Bunun yanı sıra kadınların çoğunluğunun internetteki sağlık bilgilerinin güvenilir ve yararlı olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Slomian ve ark. (2017) tarafından anne adaylarının bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için internet kullanım durumlarını belirlemek amacıyla web tabanlı anket kullanılarak yapılan çalışmada kadınların interneti kullanma için çeşitli sebeplerinin olduğu bulunmuştur. Çalışmada kadınların ifade ettikleri en sık sebep "kendi başlarına bilgi bulmak" olarak belirtilmiştir (% 88.1). Kadınların yaklaşık %83'ü internette edindikleri bilginin çok yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. İnternette buldukları bilginin doğruluk derecesine 10 üzerinden 5,3 puan vermişlerdir. Kadınlar internette kullanmalarının en büyük etkeni olarak, aradıkları bilgileri her zaman kolay şekilde uzmanlarla konuşamadıkları olarak ifade etmişlerdir. Çalışmamız da Slomian ve ark. ve Sayakhot ve ark. tarafından yapılan çalışmaları destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Gebelik döneminde internette aranan bilgiler özellikle gebelik haftasına göre değişimler, bebek bakımı ve sağlığı, gebelikte yapılan testler, gebelikte beslenme vb. şeklinde olmuştur. Gebeler internette edindikleri bilgileri güvenilir bulmakta ve bilgi edinme de kolay ulaşılabilir olmasını internetin en çok tercih edilme sebebini oluşturmaktadır.

Gebeler, günümüzde teknolojik olanaklardan büyük oranda yararlanmakta ve buralardan edindiği bilgileri, uygulamalarını günlük yaşantılarına bir şekilde yansıtmak ve büyük oranda birbirlerine önermektedir. Buna karşın herhangi bir sağlık profesyoneline danışma oranı oldukça düşüktür. Bu dönemde edinilen bilgilerin güvenilirliği son derece önemlidir. Bu bakımdan prenatal dönemde ebeler, gebelerin her izleminde bakım gereksinimlerini belirleyerek eğitim, danışmanlık, savunucu ve uygulayıcı rolleri ile kadınlara ulaşmalıdır.

KAYNAKLAR

- Littleton, LY, Engebreston, JC. Maternal, Neonatal and Women's Health Nursing. (1st ed. Canada: Thomson. 2005;293-294, 325-326.
- Mete S. Doğum öncesi eğitim. Ed. Şirin A. Kadın Sağlığı Hemşireliği Kitabı. 1. Baskı. Bedray Basın Yayıncılık, İstanbul. 2008; 501-521.
- Davis DK. Myles Midwifery a Textbook for Midwives. In: Henderson C, Macdonald S. 13 th ed. London: Elsevier Limited; 2004.
- Crawford J. Myles Text for Midwives. Ed. Fraser DM, Cooper MA. 15 th ed. London; Elsevier Limited, 2009; 81-100.
- Demirel M, Tekin A, Özbek S, Kaya E (2008). E-Sağlık Kapsamında İnternet Kullanıcılarının Sağlık Web Sitelerini Kullanma Durumu Üzerine Bir Araştırma. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu (Proje No: 0016-NAP-07).
- Yenal K, Okumuş H, Sevil Ü. Web Ortamında İnteraktif- Antenatal Danışmanlık İle Gebeliğe İlişkin Bilgi Gereksinimlerinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 2010; 3 (1): 9-14.
- Lagan, Brieger M., Marlene Sinclair, and W. George Kernohan. "Internet use in pregnancy informs women's decision making: a web-based survey." *Birth* 37.2 (2010): 106-115.
- Sayakhot, Padaphet, and Mary Carolan-Olah. "Internet use by pregnant women seeking pregnancy-related information: a systematic review." *BMC pregnancy and childbirth* 16.1 (2016): 65.
- Slomian, Justine, et al. "The internet as a source of information used by women after childbirth to meet their need for information: A web-based survey." *Midwifery* 48 (2017): 46-52.
- Demir, Yasemin, and Sebahat Gözüm. "Sağlık eğitiminde yeni yönelimler; web destekli sağlık eğitimi." (2011).
- Kennedy, R. A. K., et al. "Preferences of women for web-based nutritional information in pregnancy." *Public Health* 143 (2017): 71-77.
- Narasimhulu, Deepa Maheswari, et al. "Patterns of Internet Use by Pregnant Women, and Reliability of Pregnancy-Related Searches." *Maternal and child health journal* 20.12 (2016): 2502-2509.
- Grimes, Heather A., Della A. Forster, and Michelle S. Newton. "Sources of information used by women during pregnancy to meet their information needs." *Midwifery* 30.1 (2014): e26-e33.
- Bjelke, Maria, et al. "Using the Internet as a source of information during pregnancy—A descriptive cross-sectional study in Sweden." *Midwifery* 40 (2016): 187-191.

Kennedy, R. A. K., et al. "Preferences of women for web-based nutritional information in pregnancy." *Public Health* 143 (2017): 71-77.